

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, 01104 Vilnius,
mob. tel. +370 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

SKUBU

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS IR RUSIJOS FEDERACIJOS SUTARTIES DĖL TEISINĖS PAGALBOS IR TEISINIŲ SANTYKIŲ CIVILINĖSE, ŠEIMOS IR BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE DENONSAVIMO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2024 m. gegužės 25 d. teisinę išvadą TAIS Nr. 24-7960(2) parengė ir teikia patikslintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo, Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto ir Lietuvos Respublikos įstatymo dėl Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose denonsavimo projektus (toliau – teisės aktų projektai).

Teisės aktų projektų tikslas – denonsuoti 1992 m. liepos 21 d. Vilniuje pasirašytą Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, ratifikuotą Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimu dėl Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties su Rusijos Federacija ratifikavimo (toliau – Sutartis).

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija 2024 m. gegužės 7 d. raštu Nr. (22.15E)3-2470 „Dėl teisinės pagalbos sutarties su Rusija denonsavimo tikslingumo“ informavo Teisingumo ministeriją apie priimtą teigiamą sprendimą dėl Sutarties denonsavimo.

Sudarant Sutartį buvo siekiama užtikrinti vienodą abiejų susitariančių šalių piliečių ir jų teritorijose veikiančių juridinių asmenų asmeninių ir turtinių teisių apsaugą bei plėtoti teisinį bendradarbiavimą teisinės pagalbos srityje – civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose.

Teisingumo ministerijos nuomone, Sutartį yra tikslinga denonsuoti, be kita ko, dėl šių priežasčių:

- geopolitinė situacija, t. y. prieš Ukrainą tebevykdoma beprecedentė Rusijos karinė agresija, Rusijos vykdomi šiurkštūs tarptautinės teisės, įskaitant tarptautinę humanitarinę teisę, esminių principų pažeidimai;
- pagal Užsienio reikalų ministerijos 2022 m. kovo 8 d. rekomendaciją Lietuvos Respublikos institucijų teikiama teisinė pagalba Rusijos institucijoms jau yra sustabdyta arba apribota iki minimaliai būtinos ir vykdoma tik atsižvelgiant į

pirmųjų Lietuvos Respublikos ir Lietuvos Respublikos piliečių interesų bei priimtų imperatyvių įsipareigojimų užtikrinimo poreikį. Taigi, daugiau nei dvejus metus teisinis bendradarbiavimas pagal Sutartį *de facto* nevyksta ir Lietuvos Respublikos gauti teisinės pagalbos prašymai iš Rusijos nėra vykdomi, išskyrus, kai tai išimtinai ir tiesiogiai susiję su Lietuvos Respublikos piliečių interesais;

- tarptautinių sutarčių sudarymas ir jų galiojimas yra svarbi valstybės tarptautinio suvereniteto įgyvendinimo dalis, liudijanti apie valstybės valią palaikyti artimesnius ir glaudesnius santykius su tam tikromis valstybėmis arba siekti glaudesnio bendradarbiavimo tam tikroje srityje. Vienas iš Sutarties sudarymo tikslų buvo abiejų valstybių siekis stiprinti ir plėtoti abiejų valstybių teisinį bendradarbiavimą teisinės pagalbos srityje – civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose. Tačiau besitęsianti karinė agresija prieš Ukrainą ir šiurkščiai pažeidžiama tarptautinė teisė lemia tai, kad glaudesnių teisinių santykių skatinimas su šalimi agresore nebeatitinka Lietuvos nacionalinių interesų. Be to, sutarties su valstybe agresore turėjimas daro reputacinę žalą Lietuvai;
- kitos Baltijos valstybės – Latvija ir Estija – jau yra priėmusios sprendimus dėl tokio paties pobūdžio tarptautinių sutarčių su Rusija nutraukimo, t. y., aiškiai išreiškusios politinę valią glaudesnio teisinio bendradarbiavimo su valstybe agresore tarptautinių santykių srityje nepalaikyti.

Pagal Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 14 straipsnį, Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis denonsuojama vadovaujantis jos nuostatomis, tarptautinės teisės normomis ir Tarptautinių sutarčių įstatymo nustatyta tvarka, t. y. dėl Lietuvos Respublikos ratifikuotos tarptautinės sutarties denonsavimo Lietuvos Respublikos Prezidento teikimu (jo iniciatyva ar Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlius) sprendžia Lietuvos Respublikos Seimas. Aptariama Sutartis buvo ratifikuota Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. liepos 30 d. nutarimu Nr. I-2816 ir įsigaliojo 1995 m. sausio 21 d.

Pažymėtina, kad Sutartis, pagal jos 80 straipsnį, gali būti nutraukta likus ne mažiau kaip 6 mėnesiams iki jos galiojimo termino pabaigos, įteikiant notą kitai susitariančiai šaliai. Sutartis įsigaliojo 1995 m. sausio 21 d., jos galiojimas automatiškai pratęsiamas paskesniai penkerių metų laikotarpiui, jeigu nepranešama apie nutraukimą. Atitinkamai, toks automatinis Sutarties pratęsimas įvyks 2025 m. sausio 21 d., nebent iki 2024 m. liepos 21 d. Rusijai būtų įteikta nota apie Sutarties nutraukimą.

Pažymėtina, kad nutraukus Sutartį, esant poreikiui, teisinis bendradarbiavimas galėtų būti vykdomas daugiašalių tarptautinių sutarčių, kurių dalyvėmis yra Lietuva ir Rusija, pagrindais ir tvarka. Taip pat, nesant teisinių pagrindų bendradarbiauti konkrečioje teisinio bendradarbiavimo srityje išliktų galimybė Lietuvos Respublikos institucijoms kreiptis į Rusiją dėl teisinės pagalbos diplomatine tvarka.

Priėmus Įstatymo dėl denonsavimo projektą, diplomatiniais kanalais bus pranešta Rusijos Federacijos vyriausybei apie sprendimą nutraukti Sutartį.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 36 punktu,

numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma nerengiama, o teisės aktų projektų poveikio vertinimo rezultatai pateikiami aiškinamajame rašte.

Nutarimo, Dekreto, Įstatymo projektais nesiūloma perkelti ar įgyvendinti Europos Sąjungos teisės aktų.

Su visuomene konsultuotasi Nutarimo, Dekreto, Įstatymo projektus paskelbus Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Teisės aktų projektai neprieštaruja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, Europos Sąjungos teisė šiai sričiai netaikoma.

Teisės aktų projektams įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės. Priėmus Teisės aktų projektus, nereikės keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų, priimti naujų teisės aktų.

Teisės aktų projektai be pastabų suderinti su Lietuvos Respublikos užsienio ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Nacionaline teismų administracija. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros nuomonė gauta ir įvertinta.

Skubos tvarka šiuo atveju reikalinga, atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis Sutarties 80 str. nuostatomis, kitas automatinis Sutarties pratęsimas įvyks 2025 m. sausio 21 d., nebent iki 2024 m. liepos 21 d. Rusijai būtų įteikta nota apie Sutarties nutraukimą prieš tai atlikus visas nacionalines procedūras. Atitinkamai, teisės aktai dėl Sutarties denonsavimo turėtų būti priimti ir įsigalioji ne vėliau nei iki 2024 m. birželio mėn. pabaigos.

Teisės aktų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir žmogaus teisių politikos grupės (vadovė Aistė Mikočiūnienė, tel. +370 611 27 135, el.p. aiste.mikociuniene@tm.lt) vyresnioji patarėja Andrada Bavėjan, tel. +370 698 72152, el. p. andrada.bavejan@tm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto projektas, 1 lapas.
3. Lietuvos Respublikos įstatymo projektas, 1 lapas.
4. Aiškinamasis raštas, 8 lapai.
5. Užsienio reikalų ministerijos 2024 m. gegužės 7 d. rašto Nr. (22.15E)3-2470 „Dėl teisinės pagalbos sutarties su Rusija denonsavimo tikslingumo“ kopija, 1 lapas.
6. Suinteresuotų institucijų išvados, 5 lapai.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska

Andrada Bavėjan, tel. +370 698 72152, el. p. andrada.bavejan@tm.lt